

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

За наукові кадри

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА
ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Видається з 1933 р.

№ 32 (1725).

21 ЖОВТНЯ 1988 РОКУ.

Ціна 2 коп.

слово-ветеранам

З нашими співрозмовниками читачів «ЗНК» знайомити немає потреби. Всі добре знають цих ветеранів, комуністів з 50-річним стажем — Катерину Антонівну Позигун, колишнього наукового співробітника Інституту фізики при ОДУ, та Пантелеймона Григоровича Чухрія, учасника Великої Вітчизняної, доцента історичного факультету.

Слово — Катерині Антонівні.

Розуміти молодих

— Сьогодні молоді, як ніколи, потрібен досвід, життєва школа старших товаришів. Як ви вважаєте, чи відчувається в цьому плані перебудова в університеті, чи достатньо мірою використовується резерв ветеранів для виховання молодого покоління?

— До складу ради ветера-

нів нашого університету входять люди, які все своє життя працювали в університеті. І зараз вони живуть його інтересами. Кожного третього понеділка місяця ми збираємося, зустрічаємося зі своїми молодшими колегами, які зараз уже стали професорами, доцентами, спілкуємося.

Такі зустрічі приємні і для нас, і для них. Та інколи засмучує той факт, що ті, хто виходить на пенсію сьогодні, у наш час, менш активні у такій роботі. Чому? Невже менша зацікавленість у справах університету?

— Але ж мабуть, все-таки більшу вагу потрібно приділяти спілкуванню ветеранів з молоддю?

— Безперечно. У цьому плані у нас не все гаразд. Я сама неодноразово розмовляла зі студентською аудиторією, і кожного разу зустрічала небайдужі погляди, щирі зацікавленість. Але не видно зацікавленості з боку парторганізацій факультетів, представників гуртожитків. Ми з задоволенням поділилися б із молоддю своїм життєвим досвідом, але самим якимось ніяково навізуватися. Гадаємо, партійному комітету університету слід приділити цьому питанню більше уваги, частіше організовувати зустрічі ветеранів з молоддю. У старшого покоління особливо гостро розвинуто почуття обов'язку, вони ніколи не відмовляються від такого доручення. Водночас ветерани самі відчуватимуть, що вони потрібні університету, студентам і сьогодні. А це дуже важливо.

— Наступне запитання адресуємо вам, Пантелеймоне Григоровичу. Розмовляючи

Відкритість,
реалізм,
самокритика
і діловитість—
дух XIX
Всесоюзної
партконференції

зі студентами, про вас часто можна почути таке: «Правильний мужик». Це, очевидно, найвища оцінка вашої роботи, як викладача і людини. Як ви гадаєте, яким, у зв'язку з перебудовою вищої школи, повинен бути на даному етапі викладач університету?

— По-перше, він повинен любити свою професію, любити тих, кого він вчить, бути терпимим. Не обурюватися і карати студента, а знайти з ним спільну мову, переконати. зрозуміти його. Деякі викладачі свого часу вважали мене лібералом, хоча це не так. Я міг багато разів відправити студента, прочитати йому мораль, зробити зауваження, але якщо він заслужив — то й поставити відмінну оцінку. Не треба проявляти свої амбіції у відношенні до студентів.

— Чи не тому студенти відходять від нас, що ми не чуємо їх, навізуємо свою точку зору, свій ідеал?

— Мабуть, так воно і є. Ми забуваємо, що також були молодими, і не раз помилялися. А коли згадаєш, тоді легше зрозуміти молоді людину, яка стоїть перед тобою, легше визначити міру покарання. Я сам був студентом університету, після війни повернувся, хоча була можливість змінити місце роботи, але любов до університету перемогла. І сьогодні, коли я вже на пенсії, мені не байдужі справи факультету, партійне, комсомольське життя. І зараз намагаюся бути корисним, віддавати свої знання, досвід молодим.

Бесіду записала
Я. ІСКРОВА.

V звітно-виборна партійна конференція університету

27 ЖОВТНЯ В ЖИТТІ КОЛЕКТИВУ УНІВЕРСИТЕТУ ВАЖЛИВА ПОДІЯ — В АКТОВОМУ ЗАЛІ КОРПУСУ ГУМАНІТАРНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ВІДБУДЕТЬСЯ В ЗВІТНО-ВИБОРНА КОНФЕРЕНЦІЯ. 488 ДЕЛЕГАТІВ БУДУТЬ ПРЕДСТАВЛЯТИ НА НІЙ ВЕЛИКИЙ КОЛЕКТИВ — 1053 КОМУНІСТІВ УНІВЕРСИТЕТУ.

У звітно-виборна партійна конференція університету проходить в особливій атмосфері, викликаній реалізацією установок XIX Всесоюзної партконференції по поглибленню перебудови, здійсненню реформи політичної системи, подальшій демократизації життя суспільства і партії.

Комунисті, професорсько-викладацький склад, співробітники і студенти університету, палко схвалюючи і одностайно підтримуючи рішення XIX Всесоюзної партконференції, сповнені прагнення добитися їх максимального використання, докорінного перелому в підвищенні якості підготовки спеціалістів для народного господарства, ефективності вузівської науки.

Партійна конференція університету — це відповідальний екзаме́н, який будуть тримати партійний комітет у першу чергу і всі комунисті університету. Делегатам конференції належить принципово обговорити результати діяльності університету, його партійної організації за 3 роки перебудови, дати критичну оцінку зробленому, визначити конкретні заходи по удосконаленню організаторської, ідеологічної роботи парткому, стилю і методів його діяльності, посиленню його впливу на всі сторони життя університету.

У процесі перебудови незмінним залишається головне завдання партійної організації університету — виховання студентської молоді, професорсько-викла-

дацького складу і співробітників, всіх членів трудового колективу у дусі марксистсько-ленінської ідеології, готовності перетворювати наші ідеали в практичні діла. В той же час процес революційних змін, що відбуваються в нашій країні, вимагає нових методів у вирішенні поставлених завдань. Такі завдання і методи чітко сформульовані в постанові лютогового (1988 р.) Пленуму ЦК КПРС «Про хід перебудови середньої і вищої школи та завдання партії по її здійсненню», резолюціях XIX Всесоюзної партконференції. На цій основі нам необхідно визначити сфери докладення своїх зусиль стосовно конкретних умов університету.

Наступна конференція повинна визначити також дальші шляхи поліпшення інтеграції освіти, науки і виробництва, підвищення ефективності науково-дослідної роботи, збільшення вкладу вчених ОДУ у прискорення соціально-економічного розвитку країни.

Сьогодні особливого значення набуває ідеологічна робота. Як вона проводиться в університеті, в тій чи іншій первинній організації? Які нові форми її слід узяти на озброєння? Яка її ефективність? Яку роль відіграють у ній кафедри суспільних наук? Які недоліки ще треба усунути? Всі ці питання повинні бути в центрі уваги комуністів, знайти своє відображення у виступах делегатів.

На сьогоднішній день найважливішим для вищої школи, як і суспільства в цілому, є її демократизація. Процеси демократизації громадського життя у країні не залишили осторонь і колектив університету. В обстановці демократизації і гласності відбувається поліпшення морально-психологічної атмосфери. Але демократія невіддільна від відповідальності, високої і сві-

домої дисципліни, добросовісного виконання кожним працівником своїх обов'язків. У цьому напрямі в університеті ще далеко не все зроблено. Парткому, первинним парторганізаціям ще належить докладати чимало зусиль, щоб у кожному підрозділі була створена обстановка взаємної вимогливості і відповідальності. Ця тема, безсумнівно, буде однією з головних у розмові на університетській партконференції.

Новий етап перебудови вимагає поліпшення організаторської діяльності, серйозної зміни стилю і методів роботи парткому університету, відмови від командно-адміністративних методів і переходу до політичних методів керівництва. Деяко вже зроблено в цьому напрямі, але багато ще належить зробити у майбутньому.

Зараз, як зазначалося на XIX Всесоюзній партконференції, слід по-новому ставити питання про відповідальність кожного комуниста за стан справ там, де він працює, за особистий внесок у перебудову, за діяльність свого колективу. Про добір та виховання кадрів також має відбутися серйозна розмова на звітно-виборній партконференції університету.

Нинішній звітно-виборній конференції університету передували звіти і вибори в партгрупах і цехових парторганізаціях. На звітно-виборних зборах в 78 партгрупах і 25 цехових парторганізаціях відбулася, в цілому, відкрита і чесна партійна розмова про те, як кожен із комуністів виконує партійні доручення, який вклад він вносить у перебудову, чи підкріплюються його слова про підтримку оновлення нашого суспільства відповідним вчинком, про те, що перешкоджає перебудові в університеті і як ці недоліки усунути.

(Закінчення на 2-й стор.)

У своїй статті «Зразок байдужості», надрукованій в «ЗНК» 30.09.88 р., заступник директора наукової бібліотеки з АГЧ Ю. В. Леліца, пред'являє претензії до адміністрації УЕМ ОДУ з приводу несвоєчасного виконання замовлень по Науковій бібліотеці. Однак, тов. Леліца чудово знає причини і труднощі УЕМ: відсутність пилотатеріалів (затримка виконання замовлень по виготовленню каталожних шаф); недостатність виробничих площ (готова продукція зберігається просто неба); відсутність необхідного

обладнання для виготовлення стелажів.

УЕМ шукають вихід із становища. Доводиться замовляти полиці для стелажів у сторонніх організацій міста (ООЕП). Незважаючи на виробничі труднощі, на 1.X.88 р. УЕМ виконали 17 замовлень на суму 7890 карбованців. Стаття, надрукована в газеті «За наукові кадри», викликала обурення трудового колективу УЕМ, а також безпосередніх виконавців замовлень.

Адміністрація УЕМ і трудовий колектив, усвідомлюючи важливість капітального ремон-

ту наукової бібліотеки, докладають всіх зусиль по виконанню замовлень якісно і своєчасно.

В. КОСТЮК,
головний інженер
УЕМ ОДУ.

Редакція «ЗНК» не сумнівається, що публікація «Зразок байдужості» викличе «обурення трудового колективу УЕМ». Однак, минули ті часи, коли безпорадність керівників - господамників прикривалась емоційними сентенціями. Бо й справді, за два роки ділові люди можуть знайти вихід із найбільш скрутного становища.

партійне життя: звіти і вибори

Довір'я і відповідальність

На звітно-виборних партійних зборах істфаку із звітною доповіддю виступив доцент А. К. Лозовський.

В центрі уваги присутніх на зборах комуністів виявилися найважливіші, на мій погляд, проблеми, насамперед, проблеми ідейного, політичного та морального виховання студентства.

А. К. Лозовський говорив про розвиток на факультеті студентського самоврядування. Питання, яке, чесно кажучи, почало непомітно і тихенько зникати з наших дискусій.

Міркуючи про причини цього, я знайшов відповідь, слухаючи виступ Анатолія Корнієвича. Ні, він не розповідав про заходи, які тією чи іншою мірою можна було б віднести до сфери студентського самоврядування. Він говорив про те, що успіх розвитку цього руху залежить не тільки від правильного визначення сфери впливу студентів, але, головне, від серйозного довіря до їх справ, прагнень і побажань. І ще не менш важлива обставина: доповідач говорив про позитивний досвід, набутий факультетом у процесі вирішення даної проблеми.

Що мається на увазі? Перш за все — довір'я. Так, якщо на інших факультетах, наприклад, в нинішній сільськогосподарській кампанії з радістю і надзвичайною полегкістю поквипали скористатися директивою Мінвузу УРСР, котра забороняла перекладання на плечі студентів відповідальність за порядок на сільгоспроботах — дивне рішення, що геть перекреслило саму суть студентської перебудови, — то на істфаці не побоялися не тільки не виконати цього розпорядження, але й зважилися на конфлікт із парткомом університету, організувавши сільгоспроботи за досвідом минулого року: студенти істфаку на сільгоспроботах керували собою самі. І нічого — керівництво агрогосподарств було задоволене, партбюро і адміністрація факультету також: ЧП не було, результати роботи хороші. Та найголовніше у цій справі — була збережена і зміцнена віра студентів у свої можливості, у свою самостійність, без якої немислять їх навчання, робота, життя.

Істфак — єдиний факультет у університеті, на якому партбюро довірило редагування факультетської стіннівки студенту. Рішення виправдане. І свідчення тому — велика популярність газети «Історик» серед студентів і викладачів факультету.

Додам до цього, що подібних прикладів довір'я студентам на істфаці чимало. І це, очевидно, головна прикмета часу. Що не кажіть, але той факт, що на факультеті всі громадські студентські і комсомольські організації очолюють студенти — комуністи, говорить багато про що.

Не можна не згадати і про те, що вперше не тільки в уні-

верситеті і в місті, але, і в регіоні вільне відвідання лекцій студентами II—V курсів було по-справжньому введено саме на істфаці. Для цього була потрібна не тільки сміливість, але й точна оцінка і зваженість морально-політичних наслідків цього кроку. Тут партійне бюро, скажемо прямо, виявилось на висоті. Але в ході зборів була піддана критиці і робота партбюро зі студентством, комсомолом, молодими комуністами. Вважаю вірною думку секретаря комсомольської організації істфаку кандидата у члени партії Едуарда Щеглова про те, що студентська ініціатива і самоврядування не можуть виправдовувати самоусунення партбюро і окремих комуністів від розумного наставництва і керівництва діями молоді. Інакше дискредитується сама ідея партійного керівництва комсомолом.

Про це доводиться говорити особливо, згадуючи відомі події у молодіжному середовищі на фізфаці чи біофаці, де проблеми партійного впливу на молодь залишаються досить гострими.

Студентам потрібна увага. Про це говорив студент істфаку, молодий комуніст, член комітету комсомолу ОДУ Олександр Дунаєв, котрий успішно керував у цьому році студзагоном на сільськогосподарських роботах.

Олександр справедливо критикував практику, коли представники ректорату, парткому і профкому, що виїжджають у село для перевірки роботи студентів, обмежуються контактами з керівниками господарств і викладачами (відповідальними із студентів). Не буває зустрічей із самими студентами, мало хто вникає у їх побутові потреби, настрої. Той простор душевної розмови — велика рідкість.

У звітній доповіді на істфаці був даний принциповий аналіз такої проблеми, як перебудова учбового процесу. На думку доповідача, незадовільний хід перебудови учбового процесу на факультеті пояснюється тим, що як студенти, так і викладачі, партбюро, комсомольське бюро поки що психологічно не перебудувалися. Механічне скорочення лекційного часу — не кращий варіант. До того ж кількість часу на учбові курси повинна визначатися не учбовою частиною.

Недосконалим і неналагодженим є контроль за самостійною роботою студентів, переважені учбовими заняттями не тільки студенти, але й викладачі, учбово-матеріальна база не відповідає елементарним вимогам учбового процесу.

Були в доповіді і серйозні упущення. Не згадано про такі важливі проблеми, як перспектива розвитку факультету і його вихід на більш високий рівень ідеологічної роботи за межами університету, не продумана кадрова політика, відсутність провідних шкіл і сер-

йозних наукових напрямів, повне забуття побутових і матеріальних проблем викладачів факультету.

Про це переконливо говорили секретар Центрального РК КП України В. В. Агеев, комуністи З. В. Першина, І. М. Коваль, О. С. Овечкін, І. П. Ващенко, І. К. Калмакан та інші.

Змістова доповідь та ґрунтовне її обговорення передували прийняттю зваженої і орієнтованої на реальну перспективу постанови зборів.

Прошли звітно-виборні партійні збори на філологічному факультеті, де з доповіддю партбюро виступив його секретар А. І. Паньков. На жаль, доповідь не висвітлила найбільш суттєвих питань життя колективу, про що переконливо сказали самі комуністи факультету, коли з'ясувалося, що заздальгідь підготовлений проект постанови не витримує ніякої критики.

Чи можна віднести до серйозної критики недоліків (про самокритику говорити не доводиться) згадку про те, що «партбюро двічі слухало роботу факультетського «Прожектора» та віз і нині там» і що комсомольська організація факультету, яку очолював тов. Левченко, завалила роботу? І хоча його замінили іншим товаришем, зміни до кращого не відчуваються.

Відсутність справді партійного керівництва громадським життям на філфаці відчувалася у багатьох положеннях доповіді.

На зборах виступили лише п'ять комуністів. І це в парторганізації, що налічує понад 60 членів КПРС. Як кажуть у таких випадках, коментарі зайві.

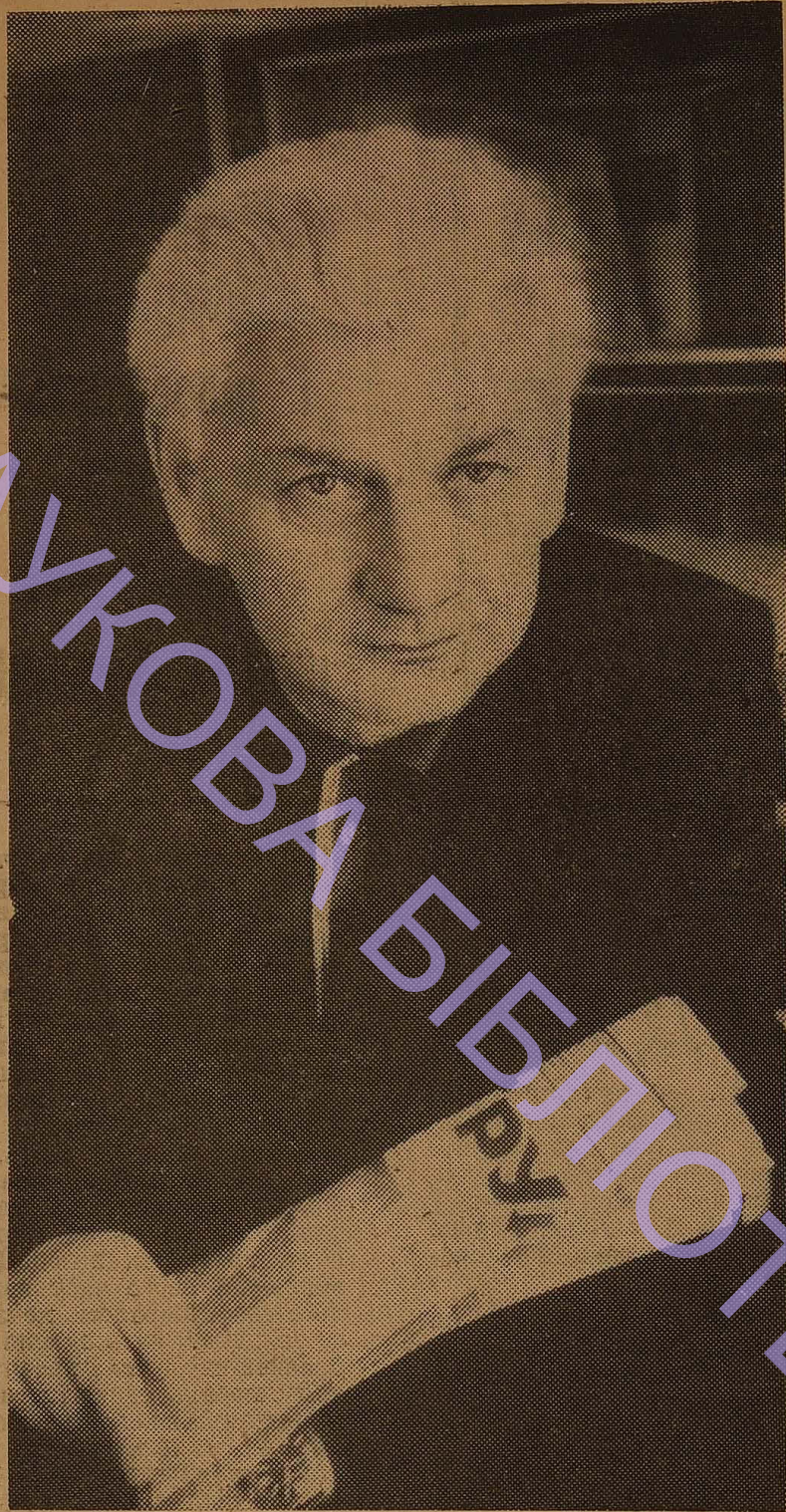
На останнє, хочу зупинитися на виступі комуніста Є. М. Прісовського, який, зокрема, сказав: «Говорячи про зв'язки минулого і сучасного, ми не повинні спекулювати на новому мисленні. А елементи такої спекулятивності у нас є. З інтересом спостерігаю, що робить наш молодий вихованець Добренко. Його твердження багато в чому спекулятивні».

П'ять шостих представників української літератури було вбито. Як точно підрахувано. Хіба можна всю творчість трактувати як творчість трубадурів, потім рифмованої бойової графоманії. Це зневага до української літератури. Це — прояв неучтва людини, яка слабо знає українську літературу, але береться про неї говорити».

Здається мені, що подібне звинувачення не має нічого спільного з коректною оцінкою літературознавчих виступів колеги і надто нагадує горезвісне навішування ярликів, саме те, чого ми прагнемо позбутися в період демократизації і плюралізму думок.

Отже, перед партійним бюро філфаку стоїть чимало проблем, які потребують свого вирішення.

М. ЩЕРБАНЬ.

Комуніст Л. О. Бурцев — один із найактивніших пропагандистів в університеті. Семінари, якими він керує, охоче відвідують співробітники ректорату. Незмінне правило Льва Александровича — заздальгідь турбуватися, щоб заняття проходили чітко, в обстановці вільних дискусій. І в цьому секрет активності слухачів.
НА ЗНІМКУ Л. О. Бурцев.

Фото В. ПАЩУКА.

V звітно-виборна партійна конференція університету

[Закінчення. Початок на 1-й стор.]

За підсумками звітів і виборів змінилося 18 партгруп (або 23 проценти), 14 секретарів партбюро цехових парторганізацій (або 56 процентів). В багатьох партгрупах і цехових парторганізаціях комуністи висували до числа своїх лідерів по 2 і більше кандидатів. На звітно-виборних зборах було висловлено чимало цікавих і цінних пропозицій. Партійним бюро належить їх ретельно проаналізувати і вжити заходів до їх реалізації.

Ми вступили у найбільш важкий і відповідальний етап перебудови — етап практичної реалізації всього наміченого. Тому сьогодні особливо важливо правильно розподілити зусилля, продумати всі деталі з тим, щоб на всіх ділянках підвищити ефективність нашої роботи.

У нас є чимало резервів, невикористаних можливостей для поліпшення віддачі вузівської науки, вкладу університету у вирішення соціально-економічних завдань району, міста, області, республіки і країни.

І перше слово тут за парткомом, який має стати справжнім штабом перебудови в університеті, за всіма комуністами, за первинними партійними організаціями.

Завдання, що стоять перед нами, нелегкі. Труднощі є і, звичайно, ще будуть. Але їх слід рішуче переборювати, критично і вимогливо оцінювати досягнене, невпинно просуватися по всьому фронту перебудови.

Рішення XIX Всесоюзної партконференції — а нинішня звітно-виборна кампанія в парторганізаціях є її своєрідним продовженням — зобов'язує нас, комуністів, на наступній конференції ОДУ зберегти і розвинути її дух, відкритість і реалізм, критичну спрямованість і діловитість, якомога міцніше поєднати ідеї перебудови з практичними справами парторганізації університету.

Б. ПЕРЕЖНЯК,
в. о. секретаря парткому
університету.

ГАРАНТІЯ ІНІЦІАТИВИ

НАШ СПІВРОЗМОВНИК — ПРОФЕСОР, ДОКТОР ФІЛОСОФСЬКИХ НАУК
ІРИНА МАРКІВНА ПОПОВА

— Ірино Марківно, чи вважаєте ви, що перебудова в ОДУ триває?

— Можу судити про це на підставі того, з чим зустрічалася безпосередньо: робота кафедри філософії гуманітарних факультетів, НДЧ. Деякі зміни є. Це, насамперед, можливість прояву самостійності — немає дрібязкової опіки, немає «вище затвердженого» тексту лекції. Але багато залишилось старого. Скажімо, ми пишемо довідку про хід перебудови на кафедрі. Замислітьесь. Знову стара система довідок. Нічого не змінилося в плані створення умов для індивідуальної роботи зі студентами: при укрупненні потоків зменшення чисельності семінарських груп не відбулося.

Перебудову розуміють як підвищення інтенсивності праці викладачів. Без будь-яких стимулів.

— Чи не впливає той факт, що в університеті відсутня концепція перебудови?

— Можливо, така концепція і є, але до викладачів вона не доведена.

— Виходить, ми конкретно і не знаємо, що власне реалізуємо! Як це позначається на діяльності адміністрації, партійної організації університету? Як повинні діяти в цій ситуації парторганізації?

— Завдання парторганізації, наскільки я розумію, — робота з рядовими викладачами. Рядові — це ті, хто безпосередньо присутні в студентській аудиторії: і асистент, і професор. Залучення всіх членів університетського колективу до справи визначення його перспектив, використання різних форм прояву ініціативи. Наші плани активно не обговорюються з колективом. Так, як і їх реалізація.

— Ірино Марківно, ви очікуєте соціологічну групу. Чи виконуються нею замовлення власне університетські?

— Так, пропозиції від адміністрації надходили. Але назвати їх замовленнями навряд чи можна. Коли ми спробували з'ясувати, що ж від нас потрібно, виявилось, що нам не можуть сформулювати умови завдання. Як ви самі розумієте, досить складно шукати те, не

знаю що. Очевидно варто спочатку поміркувати, не звертаючись до соціології. Можливо, проблеми вирішуються і звичайними засобами. Чи нам говорити, скажімо, про опитування. Про що? Про що хочуть дізнатися? Була б концепція — можна було б провести опитування «під неї».

— Ірино Марківно, наближається університетська партконференція. Які питання, пов'язані з цією подією, хвилюють вас як комуніста і педагога над усе?

— Мені здається, ми багато говоримо про демократизацію, зокрема, партійного життя, але мало робимо. Слова тут повинні підтверджуватися процедурно. Так, у деяких вузах на партзборах перинних парторганізацій пропонуються кандидатури в партком. До конференції. Мова йде про людей, які пройшли апробацію у перинних організаціях. У нас цього не сталося. Не було ініціативи ні парткому, ні рядових комуністів. Та це й не дивно. Роками нас привчали до того, що від нас нічого не залежить.

Треба створювати — і в цьому головна роль авангарду комуністів — умови, які спочатку змушували б людину прояв-

ляти ініціативу. Ну, скажімо, обговорення кандидатур на наступній конференції. Як тут створити умови «примусової активності»? Кожен із виборців повинен прийняти рішення по кожній кандидатурі. Як? У списку напроти кожного прізвища ставити, скажімо, власну резолюцію: «так» і «ні».

Необхідно б заздалегідь обговорювати кандидатури (їх повинно бути кілька) на пост секретаря парткому. У згаданому списку кандидатури на цей пост можуть бути згруповані окремо. Все це може забезпечити більш активну участь комуністів у виборах.

Ще раз підкреслюю: слід максимально продумувати всі процедури, щоб допомогти людині проявити ініціативу. Саме в цьому бачиться одна з найважливіших сфер діяльності парткому.

Друге питання. Гадається, на університетській партконференції доцільним було б обговорення діяльності партійного керівництва міста та області. В першу чергу того, що відповідає за науку, культуру, ідеологію. Нехай люди висловляться, вони досить компетентні, щоб судити про це. Це й буде втягуванням людей у справу. В цьому і полягає демократизація внутріпартійного життя.

— Ірино Марківно, на всляких зборах, засіданнях та інших заходах приймаються хороші, правильні рішення. Яким, на вашу думку, повинен бути

механізм контролю за ходом їх виконання?

— Непросто питання. І, мені здається, воно напряму пов'язане з демократизацією та гласністю. Спочатку треба навчити людей висловлювати свою думку. Референдуми, опитування під час вирішення питань про розвиток університету та ін., постійна опора на думку всього колективу. Прийняття рішень не тільки на рівні ректорату чи парткому, звернення до перинних парторганізацій.

Це ж так просто. Готовність і бажання рахуватися не лише з вищестоящими, але й нижчестоящими. Опір абсурдним рішенням, що навіваються зверху. Це і є прояв громадянської позиції. В центрі уваги повинна бути людина, рядовий викладач, до якого ми ставимося все гірше. Ми вимагаємо від нього все більше, нічого не пропонуємо взаємін. Не поліпшуючи, а погіршуючи умови викладацької праці. І він мовчить, бо боїться, бо знаходить у підвішеному стані, бо залежить повністю. Від благодійників зверху. На всіх рівнях.

Ось коли ми навчимо його говорити і не боятися, тоді і рішення будуть виконуватися. Замислітьесь, де ж гласність, якщо, скажімо, у вашій газеті немає матеріалів про кандидатури на пост секретаря парткому?..

Бесіду записав
О. ГУБАР.

Яким бути комсомолу?

Служив в Афганістані. Врештешки? Різні. Високогір'я, спека, «мінна війна» та ін. Був водієм саперного батальйону, возив боєприпаси та ін. Хлопцям доводилося мати справу з хитрими мінами, іноземними, з різними типами замикачів, з «сюрпризами» у вигляді магнітофонів, авторучок та ін. Гинули хлопці. Хоча, звичайно, бували всілякі випадки, навіть і такі, коли деякі військовослужбовці йшли в банди.

Знаєте, як не дивно, але там було простіше, бо розуміли, хто є хто. Головним було почуття ліктя, відповідальності за товаришів, бойове братерство. Крім мене у нашому з'єднанні було п'ять хлопців з Одеси і області. Всі повернулися додому, але частина наших ще в Афганістані, там залишилися друзі.

Бронзова медаль — у Валерія

Юнацька філателістична виставка, присвячена 70-річчю ВЛКСМ, відкривається 24 жовтня у виставочному залі обласного історико-краєзнавчого музею.

Серед експонатів ювілейної виставки є тематичні розробки студента ОДУ Валерія Мозеля: «Історія Одеси в філателії» і «Від значка ГПО до олімпійської медалі».

На проведених в Архангельську Всесоюзній виставці філателістів припортових міст «Морфіл-88», присвяченій ювілею комсомолу, колекція Валерія «Народжена Жовтнем» відзначена бронзовою медаллю. У цій колекції, що розповідає про історію Радянської Армії, ба-

гато фронтних листів суворого періоду 1941—1945 років. Пошта СРСР відзначила ювілей Ленінського комсомолу виданням поштової марки і художнього марнованого конверта з оригінальною маркою. На малюнку конверта, що створений художником В. Коноваловим, комсомольський значок на фоні шести орденських стрічок і репродукції поштових мініатюр, що відбивають ряд з'їздів ВЛКСМ. Оригінальний знак поштової оплати цього конверта відображає червоний прапор з текстом ВЛКСМ і пам'ятним 70-річчям.

І. Сильницький, член Всесоюзного товариства філателістів.

А тут, розумієте, мирні умови, а все складніше. Ми, звичайно, стежили там за ходом подій на Батьківщині. Та інколи газети привозили одразу за 4—5 днів, не скрізь був зв'язок. І ми не встигали все перечитувати. Однак знали одне: найголовніше для нас — чесно служити. В Афганістані багато з нас стали комуністами і комсомольцями. Я пройшов там увесь кандидатський стаж, а в травні цього року став членом КПРС.

Що можу розповісти про свій невеликий «цивільний» досвід. Ось були ми в колгоспі. Самі. Без будь-яких опікунів. Над головою ніхто не стояв. Командиром загону був третьокурсник істфаку, комуніст Олександр Дунаєв. Жили дружно, добре працювали.

Пристипили до занять. І знову без наглядачів. Куратора у нас немає, хоча й курс перший. Я — староста курсу, у самоврядуванні беруть участь комуністи і комсомольці. Наприклад, молодий комуніст Світлана Рубан завідує ідеологічним сектором комсомольського бюро.

Гадаю, майбутнє за студентським самоврядуванням; воно буде розширюватися, отримуючи все нові сфери докладення. Це й буде творчим включенням молоді в реальне життя, в політичну діяльність.

Що хочеться побажати комсомолу напередодні 70-річчя? Бути таким, яким він був у період громадянської, Великої Вітчизняної воєн, у нелегкі, але кращі свої роки. Справжнім, тобто дієвим, принциповим, самостійним, живим.

В. КОНОПЕЛЬСЬКИЙ,
студент I курсу істфаку.

Всесоюзный форум обществоведов

13—14 октября с. г. в Одессе состоялась Всесоюзная научно-методическая конференция «Научные основы критики немарксистских концепций в курсах общественных дисциплин», организованная Государственным комитетом СССР по народному образованию, Московским государственным университетом им. М. В. Ломоносова и Одесским государственным университетом им. И. И. Мечникова.

Открывая конференцию, проректор ОГУ профессор Л. А. Ануфриев отметил, что в ее работе участвуют общественеды из вузов и научных учреждений РСФСР, Украины, Белоруссии, Латвии, Грузии, Узбекистана, Таджикистана, Туркмении, гости из Сегедского университета. 380 человек прислали тезисы своих выступлений. Помимо вузов и институтов повышения квалификации на конференции представлены ведущие научные учреждения страны — Институт марксизма-ленинизма и Академия общественных наук при ЦК КПСС, институт экономики АН СССР, Институт истории АН СССР, Институт экономики мировой социалистической системы, СЭВ, ряд академических институтов, редакции журналов «Рабочий класс и современный мир», «Вопросы истории КПСС», «Вопросы философии»; Издательство политической литературы.

Принять посильное участие в выработке методического и методологического кредо в преподавании общественных наук на новом этапе общественного развития — так охарактеризовал профессор Л. А. Ануфриев основную задачу конференции. — Отбросить критику конфронтационную, имеющую в своей основе «образ врага», научиться осмысливать, а не отвергать сходу, видеть полезное во взгляде «со стороны» на нашу жизнь и, вместе с тем, аргументированно доказывать несостоятельность явных фальсификаций там, где они имеют место.

Материалы конференции будут изданы отдельным сборником, которым уже в этом учебном году смогут пользоваться вузовские преподаватели общественных наук. Среди участников конференции был проведен письменный опрос: какие вопросы чаще всего задают студенты в процессе преподавания общественных дис-

циплин? Результаты опроса будут обработаны, типичные вопросы и квалифицированные ответы на них предполагается также опубликовать в сборнике конференции, что, несомненно, окажет существенную помощь в преподавании общественных дисциплин студентам.

На пленарном заседании выступил секретарь Одесского обкома Компартии Украины Р. Б. Боделан.

О новых тенденциях в оценке социал-демократического движения говорил в своем докладе И. К. Пантин, главный редактор журнала «Рабочий класс и современный мир», профессор, доктор философских наук.

Отталкиваясь от разговора с одним из преподавателей общественных наук, который видит задачу преподавания своей дисциплины в том, чтобы «хотя бы элементарные азы марксизма вбить в головы студентов, а потом уже философствовать», Игорь Константинович отметил, что использовать общие положения марксизма-ленинизма как ответы на конкретные вопросы — это уход от ответа. Те люди, которые пеняются об азах, игнорируют современные проблемы, весь пробег истории страны за этот век и разоружают себя как марксисты. Мы блюли «идеологическую чистоту» вместо того, чтобы в процессе критики немарксистских концепций обогащаться практическими и теоретическими оценочным положением Маркса, Энгельса, Ленина мы должны эти оценки были даны в другое время и при других обстоятельствах.

Рассматривая с этих позиций современное социал-демократическое движение в странах Запада, докладчик раскрыл новые задачи, стоящие перед этим движением, и характер

взаимодействия с ним коммунистических партий. Современное социал-демократическое движение представляет реальную альтернативу реакционной политике консервативных сил Запада. Это движение находит широкую поддержку среди трудящихся — в мире сейчас свыше 70 социал-демократических партий, за них голосует свыше 110 миллионов избирателей, около 30 других партий им сочувствуют.

С докладом «Концепция нового политического мышления: проблемы и полемика» выступил зав. кафедрой новой и новейшей истории ОГУ, профессор, доктор исторических наук С. И. Аппатов.

Характеризуя новое политическое мышление как общегуманитарную, многовариантную концепцию, профессор И. С. Аппатов отметил ряд ее положений:

мировая война потеряла свое политическое оружие;

новая, более расширительная трактовка безопасности выходит за военную сферу, включая в себя экологию, культуру, экономику, с учетом принципа равной безопасности;

фактом стало иное представление о мире, в котором мы живем: более 20 глобальных проблем определяют его существование и единую цельность при сложностях идеологической борьбы;

смещение акцентов и стереотипов с партийно-классовых на общечеловеческие;

новое политическое мышление немислымо без обстановки гласности, исторической критики и самокритики.

Докладчик подчеркнул, что реализация нового политического мышления — длительный, трудный, но реальный процесс.

С докладом «Современное понимание марксистской критики религии» выступил В. И. Гараджа, директор Института атеизма АОН при ЦК КПСС, профессор, доктор философских наук.

Докладчик отметил, что отношение марксизма к рели-

(Окончание на 4-й стр.)

Всесоюзный форум обществоведов

(Окончание.
Начало на 3-й стр.)

гии — один из самых острых вопросов, который вызывает сумятицу в умах партийных и советских работников, в среде творческой интеллигенции, у преподавателей общественных дисциплин. Необходимо всерьез подвергнуть критике те наши подходы к религии, которые сложились с конца 20-х годов. Надо восстановить в первоначальном виде марксистский атеизм, определить, от какого наследства мы должны отказаться. Это особенно важно сегодня, когда сложилась новая ситуация в идеологическом и духовном плане.

Трудность задачи заключается в том, что сложился ряд шаблонов в понимании религии и атеизма, по существу неверных. Нельзя согласиться с такой постановкой вопроса, когда марксизм как воплощение истинного знания противопоставляется религии как ложному миропониманию. Неприемлем полный отказ рассматривать религию как неизбежный этап развития культуры, как реализацию общечеловеческой основы.

На словах говорилось о недопустимости оскорблять чувства верующих, и в то же время эти чувства определялись как религиозное суеверие.

Утверждалась несовместимость религии с социалистической жизнью, религию определяли как единственную разновидность буржуазной идеологии, реально проповедующую в нашей стране, как пережиток капитализма в умах отдельных людей. Мироззренческое различие переводилось в политическую плоскость, воспитывалась нетерпимость по отношению к религии.

Докладчик остановился на домарксистских и марксистских концепциях атеизма, показал, что критика неба переводилась Марксом в критику земли, критику социальных отношений. Далее профессор В. И. Гараджа привел примеры новых подходов к ряду мировоззренческих вопросов, указал на возможность диалога по вопросам мира, человека, ценностей гуманистического плана.

Профессор А. И. Кредисов, зам. директора ИПК при Киев-

ском государственном университете, доктор экономических наук, в своем выступлении познакомил участников конференции с результатами социологического исследования, проводимого в Киевском университете с 1986 г.

Социологический опрос показал, что теоретический и методический уровень критики немарксистских теорий не удовлетворяет потребности обучающихся и обучаемых. Лишь четвертая часть опрошенных признала эту работу удовлетворительной.

На вопрос, читают ли преподаватели студентам критику немарксистских концепций, 40—55 процентов опрошенных не дали положительных ответов, 44 процента студентов считают, что критика ведется поверхностно, неаргументированно, 49 процентов считают критику немарксистских концепций формальной.

На вопрос, какую форму студенты считают продуктивной при изучении данного материала, были получены следующие ответы: 36 процентов — семинары, 29 — самостоятельную работу, 16 — собеседования, 9,9 процента — лекции.

Как организована самостоятельная работа, которой студенты отводят большое значение в изучении предмета?

61 процент опрошенных студентов отмечают нехватку учебной литературы; 47 процентов — нехватку периодических статей; 47 — нехватку учебников.

Только 3 процента опрошенных используют литературу на иностранных языках — в равной мере как по причине незнания языков, так и нехватки литературы.

Учебные пособия по данному предмету охарактеризованы: 37 процентов — как скудные, 27 — критика не аргументирована, оторвана от нашей жизни.

С конца 50-х годов в преподавании общественных наук была выдвинута четкая установка — акцентировать внимание на преимуществах социализма при анализе немарксистских теорий, в чем уже заключался догматизм.

Профессор А. И. Кредисов указал на потребность в раз-

работке новых подходов с учетом знания немарксистских теорий, и предложил ввести на общественных факультетах университетов соответствующую специализацию, рассказал о практике такой работы, когда Минвуз УССР выступил заказчиком ряда хозяйственных тем по изучению немарксистских концепций.

С докладом «Критический анализ буржуазных философских течений как способ развития и изложения философии» выступил Ю. К. Мельвиль, профессор кафедры истории зарубежной философии Московского университета, доктор философских наук.

Вышедшая в 1938 г. работа Сталина о диалектике и историческом материализме очертила границы марксистской философии, был закрыт доступ новых идей в эту науку, — отметил профессор Ю. К. Мельвиль. Этот процесс дополнила прошедшая в 1947 году дискуссия по марксистско-ленинской философии. Критика буржуазной философии приняла характер борьбы с ней, неприятия и обличения ее идей как враждебных.

На кого была рассчитана такая критика? До буржуазных философов она не доходила, а до советских людей не доходила сама западная философия, так как ничего не переводилось. Критика буржуазной философии была не нужна, но курсы читались. У нас образовалось два типа философии — школьная, как ее преподавали в вузах по учебнику Константинова, вызывавшая у студентов скуку; академическая философия, носившая творческий характер, и самостоятельная философия, которую вырабатывали для своих нужд некоторые писатели.

Только в 70-х годах начала понемногу выходить литература. Наши философы знакомы с новыми теориями, изучали, находили много серьезных проблем, вопросов. При этом расширялась проблематика марксистско-ленинской философии.

Философия не утратила целостности, как форма познания мира — она включает идеологический момент, но имеет свой предмет. Это единая научная дисциплина, которая имеет общие корни и вырастает из традиции, насчитывающей 2,5 тысячелетия.

Как научная дисциплина, буржуазная философия развивается на фоне сегодняшних естественных и гуманитарных наук и самой жизни, исследуя отношение человека к миру, обществу и самому себе. Новое политическое мышление предусматривает единство человечества и приоритет общечеловеческих ценностей над частными ценностями.

Профессор Мельвиль охарактеризовал ряд проблем, которые поднимает и решает сегодня западная философия.

Излагать философию приведением альтернативных взглядов по каждому вопросу, значит показать студенту всю сложность проблемы и убедить его, что философия затрагивает каждую человеческую жизнь.

Надо изучать историю мировой философии — кладезь человеческой мудрости и современную западную философию — квинтэссенцию духовной жизни человечества за границами нашей страны, — сказал в заключение профессор Ю. К. Мельвиль.

мнение

В ХОДЕ конференции меня посетила и уже не покидала мысль о некоторой ее несвоевременности. Дело в том, что выступавшие с докладами и сообщениями волей-неволей сбивались с критического анализа буржуазных концепций и трактовок нашей истории и современности на собственную критику состояния дел в общественных науках. Острота текущего момента взяла свое. В воздухе витало слово «кризис». Внезапно раздвинувшийся — на волне перестройки и гласности спектр точек зрения, обилие нерешенных проблем породили настроение, которое можно выразить так: нам

РАССТАВАЯСЬ С ИЛЛЮЗИЯМИ

сейчас не до западных критиков, тут хотя бы со своими разобраться! Отражая это настроение, один товарищ выдвинул лозунг: «Правде чем разъединяться, давайте объединимся!». Он почему-то назвал этот лозунг ленинским.

Выступление профессора Краснова из Москвы на заседании историко-партийной секции проходило с тем же резонансом, каким сопровождалась речь главного редактора журнала «Знамя» Г. Я. Бакланова на XIX партконференции — «шум в зале». Профессор заявил: «Мы находимся на руинах нашей науки». Последовала бурная реакция: горячие реплики, страстные, эмоциональные и... необидительные в научном плане филиппики. Стало ясно, что некоторые из присутствовавших ощущали себя не на руинах, а на раскаленных углях.

Конечно, очень трудно расставаться с милыми сердцу иллюзиями. Означает, думается, нет оснований впадать в панику. В истории что-то подобное уже бывало. Вспомним хотя бы знаменитый «кризис физики». Правда, он был вызван не социальными, а гносеологическими причинами, но и физика — наука несомненно социальная. Кризис надо изжить. Новая научная концепция или концепции истории партии могут появиться только в результате конкретных исследований, и тогда мы естественно объединимся в школы и направления. Ну а призывы к объединению, к выработке «единой партийной истины» на данном этапе — все это, повторю, реакция растерявшихся.

И все же заседание секции завершилось на оптимистической волне. Коллеги из разных городов обменялись мнениями, и всем легче стало. С удовлетворением были восприняты слова руководителя секции профессора Н. М. Якупова о том, что нам следует отказаться от термина «фальсификаторы» по отношению к буржуазным ученым, подходить к ним дифференцированно. Некоторые из них являются независимыми исследователями и пишут о нас объективнее, чем мы сами. Серьезные западные исследователи занимаются анализом действительных противоречий нашего общества, и уже поэтому их взгляд со стороны заслуживает внимания и непредвзятой критики. При этом не следует забывать, что в целом буржуазные ученые являются носителями другой, во многом чуждой нам научной и политической традиции, что идеологическое противостояние продолжается.

Геннадий ГРЕБЕННИК,
старший преподаватель кафедры истории КПСС.

А Н О Н С

В Доме ученых 25 октября в 10.00 начинает работу семинар, посвященный жизни и творчеству выдающегося ученого академика В. И. Вернадского.

На семинаре с докладами выступят известные ученые из Центра экологических проблем и коэволюции им. В. И. Вернадского Советского комитета ЮНЕСКО, Московского государственного университета, Института истории естествознания и техники АН СССР, других научных центров, а также ученые Одессы.

В ходе работы семинара будут проведены круглые столы по научным и методологическим проблемам экологии.

Проблемы вузовских библиотек

В сентябре этого года в Свердловске состоялось Всесоюзное совещание — семинар по организации справочно-библиографической работы вузовских библиотек. Подобное совещание проводилось более 10 лет назад на базе научной библиотеки Одесского университета.

Многие докладчики останавливались на проблемах обеспечения вузовских библиотек автоматизированными средствами информации, широкого внедрения компьютерного обучения.

Острым был вопрос об организации самостоятельной работы студентов, что является основным в перестройке высшей школы. В задачи библиотеки входит научить студента работать с книгой. Но регулярное — проведение библиотечно-библиографических занятий осложняется тем, что они вообще не включены в учебный план вузов.

На совещании отмечалось неудовлетворительное обеспечение вузовских библиотек квалифицированными кадрами, говорилось о необходимости открывать кафедры, курсы для подготовки библиотечных работников.

Крайне низкая оплата нелегкого труда библиотекарей вызывает текучесть кадров.

Отмечалась также слабая материальная база вузовских библиотек, необходимость их оснащения средствами механизации, транспортом, копировальной техникой.

Решение этих и многих других обсуждавшихся вопросов поможет поднять престиж вузовских библиотек на уровень, соответствующий требованиям перестройки высшего образования.

Л. ПОБОЧНАЯ,
зав. библиографическим отделом ИБ ОГУ.

НА СНИМКЕ: участники конференции в перерыве между заседаниями секций.

Фото В. ПАЩУКА.

ПИШИТЬ НАМ: 270000, Одеса-Центр, вул. Петра Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДИТЬЕ: Одеса, вул. Радянської Армії, 24, 1-й поверх, кімната 9.

ДЗВОНІТЬ: Редактор М. ЩЕРБАНЬ.
тел. 23-84-13.